«تەۋرات 35-قىسىم»

«هاباككۇك»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

تەۋرات 35-قىسىم

«ھاباككۇك»

(ھاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ كىتابى)

كىرىش سۆز

پەيغەمبەر ئۆزى

ھاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ قايسى جەمەتتىن بولغانلىقى ياكى ئۇنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشىدىن خەۋىرىمىز يوق. ئۇ كىتابىدا ئۆزىنى تونۇشتۇرۇشىدىن قارىغاندا، مەزكۇر بېشارەتنى قوبۇل قىلغان ۋاقىتتا، ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىك سالاھىيىتى ئاللىقاچان ئېتىراپ قىلىنغان. ئۇنىڭ ئىسمى «قۇچاقلاش» دېگەن مەنىدە.

كىتابنىڭ يېزىلغان ۋاقتى

ئۇنىڭ كىتابى بويىچە، «بابىل» كەلگۈسىدە مەيدانغا چىقىپ، بۈيۈك بىر ئىمپېرىيە بولىدۇ ۋە بۇ ئىش ئىنتايىن ھەيران قالارلىق دەپ قارىلىدۇ. شۇڭا بۇ بېشارەت شۇ ۋەقەدىن ئىلگىرى يېزىلغان بولۇشى كېرەك – بولمىسا كىم ئۇنى «بېشارەت» دەپ قارايدۇ؟! شۇنىڭ بىلەن خۇلاسىگە كېلىمىزكى، كىتاب بابىلنىڭ «چوڭ بۆسۈش»ى، يەنى ئۇلارنىڭ ئاسۇرىيە پايتەختى نىنەۋەنى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلى ۋەيران قىلىشتىن ئىلگىرىكى مەلۇم بىر ۋاقىتتا يېزىلغان. ئۇنىڭ ئوقۇرمەنلەرگە: «بۇ ئىش سىلەرنىڭ كۈنلىرىڭلاردا بولىدۇ» دېگىنىدىن قارىغاندا، ئۇنىڭ بېشارىتى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلدىن ئاۋۋالقى بىر دەۋر ئىچىدە يېزىلغان بولۇشى كېرەك – دېمەك، مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 640-612-يىللىرى ئارىلىقىدا، يوسىيا پادىشاھ يەھۇدانىڭ تەختىگە ئولتۇرغان ۋاقىتتا يېزىلغان.

كىتابنىڭ تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈشى ۋە تېمىسى

ھەربىر پەيغەمبەرنىڭ كىتابىنىڭ ئۆز ئالاھىدىلىكى بار، بولۇپمۇ ھاباككۇكنىڭ شۇنداق ــ چۈنكى ئۇ ئەلگە ياكى پۇقرالارغا بېشارەتلەر بەرمەي، پەقەت يالغۇز خۇداغا سۆز قىلىدۇ، ئاندىن ئۇنىڭدىن جاۋاب ئالىدۇ. پۈتۈن كىتاب پەقەت ئۇنىڭ خۇدانىڭ ئۆزى بىلەن بولغان سۆھبەتلىرىنىڭ خاتىرىسى، خالاس. ئۇنىڭ كۆڭۈل قويغىنى مەلۇم بىر خەۋەرنى قانداق يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئىچ-باغرىنى ئازابلىغان سوئاللارنى قانداق ھەل قىلىشتىن ئىبارەت بولغان. خۇدانىڭ كۆرسەتمىسى بىلەن ئۇ كېيىنكى دەۋرلەرنىڭ بەختى ئۈچۈن بۇ «سۆھبەتلەر»نى خاتىرىلەيدۇ.

يۇقىرىقى بايقىشىمىز بويىچە، ھاباككۇك يوسىيا پادىشاھ يەھۇدانىڭ تەختىگە ئولتۇرغان ۋاقتتا بېشارەتلەرنى بەردى. ئىسرائىلنىڭ پۈتۈن تارىخى بويىچە يوسىيا بەلكىم ئۇلارنىڭ ئەڭ ئادىل، لىللا ۋە ئىخلاسمەن پادىشاھلىرىدىن بىرى بولغان. تەختكە ئولتۇرغاندىن كېيىن ئۇ مۇقەددەس ئىبادەتخانىدىن بارلىق بۇتپەرەسلىككە ئائىت نەرسىلەرنى چىقىرىۋېتىپ، بارلىق بۇتخانىلارنى ۋە تاپقان بۇتلارنى بۇزغان، بارلىق جادۇگەرلەرنى، پالچىلار ۋە شۇنىڭدەك جىن-شەيتانلارنى ئىزدىگەنلەرنى زېمىندىن قوغلىۋەتكەن ۋە شۇنىڭدەك كۆپ ئىسلاھاتلارنى يولغا قويغاندى. ئۇ ئادالەتنى ئېلىپ بارىدىغان سىياسەتلەرنى ئىزچىل ھالدا يۈرگۈزگەندى. بىراق ھاباككۇكنىڭ دىگەنلىرىدىن كۆرىمىزكى، كۆپ ئەمىر-ۋەزىرلەرنىڭ ئارزۇ-نىيەتلىرى يوسىيا پادىشاھنىڭ ئادالەتنى ياقلاش تەشناللىقى بىلەن بىردەك ئەمەس ئىدى. ھاباككۇكنىڭ دېيىشىچە، ئۇ مەيلى قايسى تەرەپكە قارىمىسۇن، ئۇ شۇ يەردە زۇلۇم-زورلۇق، جازانىخورلۇق، بۇلاڭچىلىق ۋە ئاچكۆزلۈكنى كۆردى. ئومۇمىي جەھەتتىن ئېيتقاندا، خەلق راھەت-پاراغەتلىك تۇرمۇشنى ئۆتكۈزگەن، بىراق ھەقىقىي «ئىسلاھات» بولمىغان، خەقلەر ھەرخىل ھارام يوللار بىلەن بېيىۋاتاتتى. ھاباككۇك ئادالەت ۋە ھەققانىيلىقنى ناھايىتى ئەتىۋارلايدىغان كىشى بولۇپ، خۇدانىڭ پاك-مۇقەددەسلىكى ۋە ھەققانىيلىقى ئۇنىڭ كۆڭلىدىن چوڭقۇر ئورۇن ئالغان. ھەر تەرەپتە بولغان رەزىللىكنى كۆرگىنىدە، ئۇنىڭ «خەلقىم گۇناھلىرىدىن ۋاز كەچسۇن، توۋا قىلسۇن»

دىگەندەك دۈشمەنلىرى خۇداغا ئاشكارا ئاغزىلاندى. دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، دۇئا-نىدا قىلغانسېرى، ئىشلار تېخىمۇ يامانلىشىپ كەتكەنىدى. ئۇ: –
«سەن نېمىشقا ماڭا قەبىھلىكنى كۆرگۈزىسەن،
نېمىشقا جاپا-زۇلۇمغا قاراپ تۇرىسەن؟
چۈنكى بۇلاڭچىلىق ھەم زۇلۇم-زوراۋانلىق يۈز ئالدىمدىدۇر؛
جېدەل-ماجىرا بار، دەۋالار كۆپىيىپ كەتتى» – دەپ پەرياد كۆتۈردى (3:1). ئۇ خۇدانىڭ مېھرىبانلىقىغا ئىشەنگەن، ۋىجدانى سەزگۈر بولغان كۆپ ئادەملەرگە ئوخشاش، خۇدانىڭ مۇشۇنداق رەزىللىكلەرگە يول قويۇشى ئۇنىڭ كاللىسىدىن قەتئىي ئۆتمەيتتى.

ئۇنىڭ خۇداغا بولغان نىداسى بىر جاۋابقا ئېرىشىدۇ – بىراق بۇ ئۇ كۈتكەن ياكى ئۈمىد باغلىغان جاۋاب ئەمەس ئىدى. چۈنكى خۇدا ئۇنىڭغا كالدىيلەرنىڭ نەزەرسىز بىر خەلقتىن ھەيۋەتلىك بىر دۆلەت-ئىمپېرىيە بولۇشقا كۆتۈرۈلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇ ئۆز ۋەتەنداشلىرىنىڭ رەزىللىكلىرى تۈپەيلىدىن، كالدىيلەرنىڭ رەھىمسىزلىك بىلەن ئىسرائىلنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىشقا، شۇنداقلا خۇدانىڭ جازالىشىنى ئېلىپ بېرىشقا كېلىدىغانلىقىنى كۆرىدۇ (هاباككۇك: «خۇدانىڭ سۆزىنى كۆردۈم» دەيدۇ. ھەممىسى بەلكىم ئۇنىڭغا «غايىبانە ئالامەت» ياكى «ئالامەت كۆرۈنۈش» شەكلىدە كۆرۈنگەن).

خۇدانىڭ بۇ جاۋابى ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى چىگىشلەرنى تېخىمۇ ئېغىر قىلىۋەتتى. چۈنكى كالدىيلەر (ئالامەت كۆرۈنۈشتە ئۇنىڭغا كۆرسىتىلگىنى بويىچە) رەھىمسىز، بۇتپەرەس، ئېيتقۇسىز دەرىجىدە باغرى تاش ۋە ئادەمخور تويماس بىر خەلق ئىدى. ئۇلار ئۇرۇش قىلىشتىن، باشقا ئەللەرنى بەربات قىلىشتىن، ئەسىرلەرنى خارلاشتىن ھۇزۇر ئالىدىغان خەلقتۇر. ھەممىدىن يامىنى شۇكى، ئۇلار بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بەلكىم ئۆزلىرىنىڭ كۈچ-قۇدرىتىدىن كەلگەن دەپ، ئۆز كۈچ-قۇدرىتىنى بىر «ئىلاھ»قا ئايلاندۇرۇۋېلىشى مۇمكىن ئىدى. ئۇلارنىڭ ئۆزلىرى ياسىغان بىر «ئىلاھ»ى بولغاندىن كېيىن، بۇ «ئىلاھ» ئۇلارغا چۈشۈرگەن ئەمرلەر ۋە كۆرسەتمىلەر دەرۋەقە ئۇلارنىڭ شەخسىي ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە ئىنتايىن ماس كېلەتتى! كالدىيلەرنىڭ رەزىللىكى شۇ دەرىجىگە يەتكەنكى، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئالدىدا هاباككۇكنىڭ رەزىل خەلقىمۇ «ئادىل» كۆرۈنگەن ئەمەسمىدى؟

ھاباككۇك ئۆز خەلقىمدە ئادالەت يوق، دەپ دەرد ئېيتىدۇ؛ بىراق خۇدا ئۆزى كالدىيلەر توغرۇلۇق: «ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ دىگىننى ھېساب قىلىدۇ» دەيدۇ (7:1). دېمەك، ئۇلار نېمىنىڭ توغرا، نېمىنىڭ يامان ئىكەنلىكىنى ئۆزلىرى بېكىتىدۇ، ئۇلار خۇدادىن ھېچ قورقماي، نېمە خالىسام شۇنداق قىلىمەن دەيدىغانلار. خۇدا قانداقمۇ مۇشۇنداق بىر يات ئەلنى ئۆز خەلقىنى جازالاشقا ئىشلەتسۇن؟ كالدىيلەر ئىسرائىلنى پارە-پارە قىلىۋەتسە، تېخىمۇ تەكەببۇرلىشىپ، «بىزنىڭ ئىلاھىمىز پەرۋەردىگاردىن كۈچلۈك!» دەپ، ئىسرائىلنىڭ خۇداسىغا تېخىمۇ كۇپۇرلۇق قىلىدىغان بولمامدۇ؟ كالدىيلەر «خۇدانىڭ خەلقىنى» بىتچىت قىلسا، ئۇلارنىڭ دەھشەتلىك، تەكەببۇر كۆز-قارىشىنى ھەرقايسى ئەل-مىللەتلەر ئالدىدا تېخىمۇ تەستىقلىغان بولمامدۇ؟

«سېنىڭ كۆزۈڭ شۇنچە غۇبارسىز ئىدىكى،
رەزىللىككە قاراپ تۇرمايتتىڭ؛
ئەمدى نېمىشقا سەن مۇناپىقلىق قىلغانلارغا قاراپ تۇرىسەن،
رەزىللەر ئۆزىدىن ئادىل بولغان كىشىنى يۇتۇۋالغىنىدا، نېمىشقا سۈكۈت قىلىسەن؟» (13:1).

بۇ سۆز كىتابنىڭ بۈيۈك سوئالىدۇر. داد-پەريادى بار كۆپ كىشىلەر دادلىرىنى تۆككەندىن كېيىن، خۇدادىن ھېچقانداق جاۋاب كۈتمەيدۇ. بىراق ھاباككۇك دەردلىرىنى تۆككەندىن كېيىن خۇدانىڭ جاۋابىنى سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتۈشكە بەل باغلىدى. ئۇ خۇداغا قاراپ كۈتتۈدى، ئۇنىڭ سوئالىغا جاۋاب كەلدى. جاۋاب ئۈچ تەرەپلىك بولۇپ، كىتابنىڭ ئاخىرقى قىسمىنى ئىگىلەيدۇ. جاۋاب بىزگە ھاياتىمىزدا باشنى قاتۇرىدىغان، ھەتتا ھاياتىمىزنى پاراكەندە قىلىدىغان مەسىلىلەرگە يۈزلىنىشىمىز ئۈچۈن ياردەم بېرىدىغان، ئىنساننى يورۇتىدىغان ئۆلمەس ھەقىقەتلەرنى تەمىنلەيدۇ. ھەممىدىن مۇھىمى: «ھەققانىي ئادەم ئۆز ئېتىقاد-سادىقلىقى بىلەن ھايات ياشايدۇ».

بۇ ئىشلار ۋە بەزى ئايەتلەر ئۈستىدە، جۈملىدىن بابىللىقلارنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ تارىخىي تەپسىلاتلىرى ئۈستىدىمۇ «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە بىر يەنە توختىلىمىز.

تەرجىمىمىزدە بىز تەۋراتشۇناسلارنىڭ تەتقىقلىرىدىن، بولۇپمۇ يەھۇدىي ئالىم دوكتور ئارنولد فرۇختېنبائۇم، ئامېرىكىلىق ئالىم پروفېسسور داۋۇت بەيكەر ۋە ئەنگلىيىلىك ئالىم داۋۇت پرىئورلارنىڭ ئەسەرلىرىدىن پايدىلاندۇق.

مەزمۇن: ـ

1-باب، 1-4 ئايەت: ـ هاباككۇكنىڭ داد-پەريادلىرى

1-باب، 5-11 ئايەت: ـ خۇدانىڭ جاۋابى – «بابىللىق تاجاۋۇزلۇقى»

1-باب، 12-ئايەتتىن 2-باب 1-ئايەتكىچە ـ هاباككۇكنىڭ ئىككىنچى داد-پەريادى ھەم قارارى

2-باب، 2-20 ئايەت: ـ خۇدانىڭ ئىككىنچى جاۋابى – «بابىلنىڭ نابۇت بولغانلىقى»

3-باب – (كۈي شەكلىدە) هاباككۇكنىڭ دۇئاسى ۋە ئاخىرقى زامانلار توغرۇلۇق بېشارىتى.

«هاباككۇك»

(هاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ كىتابى)

1
[1] هاباككۇك پەيغەمبەر كۆرگەن، ئۇنىڭغا يۈكلەنگەن ۋەھيي: ــ

هاباككۇكنىڭ داد-پەريادلىرى

[2] ئاھ پەرۋەردىگار، قاچانغىچە مەن ساڭا نىدا قىلىمەن، سەن ئاڭلىمايسەن؟
مەن ساڭا: «زۇلۇم-زوراۋانلىق!» دەپ نالە-پەرياد كۆتۈرىمەن،
بىراق سەن قۇتقۇزمايسەن.
[3] سەن نېمىشقا ماڭا قەبىھلىكنى كۆرگۈزىسەن،
نېمىشقا جاپا-زۇلۇمغا قاراپ تۇرىسەن؟
چۈنكى بۇلاڭچىلىق، زۇلۇم-زوراۋانلىق كۆز ئالدىمدىدۇر؛
جېدەل-ماجىرالار بار،
دەۋالار كۆپەيمەكتە.
[4] شۇڭا قانۇن پالەچ بولۇپ قالدى،
ئادالەت مەيدانغا ھېچ چىقمايدۇ؛
چۈنكى رەزىللەر ھەققانىي ئادەمنى قىستىماقتا؛
شۇڭا ھۆكۈملەر بۇرمىلىنىپ چىقىرىلىدۇ.

خۇدانىڭ جاۋابى

[5] ئەللەر ئارىسىدا بولىدىغان بىر ئىشنى كۆرۈپ بېقىڭلار، ئوبدان قاراڭلار،
ھەيرانۇھەس قىلىڭلار!
چۈنكى سىلەرنىڭ دەۋرىڭلاردا بىر ئىش قىلىمەنكى،
بىرسى سىلەرگە بايان قىلغان تەقدىردىمۇ سىلەر ئىشەنمەيتتىڭلار.

6 چۈنكى مانا، مەن ھىلىقى مىجەزى ئۇسال ھەم ئالدىراقسان ئەل كالدىيلەرنى ئورنىدىن تۇرغۇزىمەن؛
ئەسلى ئۆزىگە تەۋە ئەمەس ماكانلارنى ئىگىلەش ئۈچۈن،
ئۇلار يەر يۈزىنىڭ كەڭرى جايلىرىنى بېسىپ ماڭىدۇ؛[1]
7 ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ دېگىنىنى ھېساب قىلىدۇ ھەم ئۆزىنى خالىغانچە يۇقىرى تۇتىدۇ[2]؛
8 ئۇلارنىڭ ئاتلىرى يىلپىزلاردىن ئىتتىك،
كەچتە ئوۋغا چىقىدىغان بۆرىلەردىن ئەشەددىيدۇر؛
ئاتلىق لەشكەرلەر ئاتلىرىنى مەغرۇرانە چاپچىتىدۇ؛
ئاتلىق لەشكەرلەر يىراقتىن كېلىدۇ،
ئۇلار ئوۋغا شۇڭغۇغان بۈركۈتتەك ئۇچۇپ يۈرىدۇ.
9 ئۇلارنىڭ ھەممىسى زۇلۇم-زوراۋانلىقا كېلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى يۈزلىرىنى ئالدىغا بېكىتىپ، ئالغا باسىدۇ[3]،
ئەسىرلەرنى قۇمدەك كۆپ يىغىدۇ.
10 بەرھەق، ئۇ پادىشاھلارنى مازاق قىلىدۇ،
ئەمىرلەرنىمۇ نەزىرىگە ئالمايدۇ؛
ئۇ ھەممە ئىستىھكاملارنى مەسخىرە قىلىدۇ،
چۈنكى ئۇ تويا-تۇپراقلارنى دۆۋە-دۆۋە قىلىپ، ئۇلارنى ئىشغال قىلىدۇ[4].

1 كالدىيلەر پەقەت 20 يىل ئىچىدىلا نەزەرسىز بىر ئەلدىن، بابىل شەھىرىنى (كېيىن كالدىيلەر «بابىللىقلار» دەپ ئاتالغان)، نىنەۋە شەھىرىنى ۋە مىسىرنى ئىشغال قىلغان قورقۇنچلۇق بىر ئىمپېرىيەگە ئايلاندى (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 615-595-يىللار). «قوشۇمچە سۆز»نىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

2 ئىبرانىي تىلىدىكى تېكىستتىن مۇشۇ ئايەتنى چۈشىنىش سەل تەس. ئەسلى جۈملىنى سۆزمۇسۆز ئالساق «ئۇلاردىن چىققان ھۆكۈم ۋە ھەيۋە ئۆزلىكىدىندۇر» ــ يەنى خۇدادىن ئەمەس دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇلار خۇدادىن ھېچ قورقماي، نېمىنى خالىسام شۇنداق قىلىمەن، دەيدىغانلار.

3 ياكى «ئۇلارنىڭ توپ-توپ ئادەملىرى «شەرق شامىلى»دەك ئالغا باسىدۇ». بۇ جۈملىنىڭ يەنە بىرنەچچە تەرجىملىرى بار.

4 دېمەك، ئۇلار سېپىلنىڭ يېنىغا چوڭ بىر دۆڭ ياساپ سېپىلدىن ئارتىلىپ بۆسۈپ كىرىدۇ. بابىللىقلارنىڭ ئەمگەك كۈچى كۆپ بولغاچقا، مۇشۇ ئادەتتىكى ئۇسۇلنى كۆپ قوللانغان.

11 شۇنداق قىلىپ ئۇ شامالدەك غۇيۇلداپ ئۆتىدۇ،
ھەددىدىن ئېشىپ گۇناھكار بولىدۇ[5]؛
ئۇنىڭ بۇ كۈچ-قۇدرىتى ئۆزىگە ئىلاھ بولۇپ سانىلىدۇ.

پەيغەمبەرنىڭ خۇداغا بولغان جاۋابى

12 سەن ئەزەلدىن بار بولغۇچى ئەمەسمۇ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، مېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىم؟
– بىز ئۆلمەيمىز، ئى پەرۋەردىگار؛
سەن ئۇنى جازايىڭنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بېكىتكەنسەن[6]؛
سەن، ئى قورام تاش بولغۇچى، ئۇنى بىزگە ئىبرەت قىلىپ تۈزىتىشكە بەلگىلىگەنسەن.
13 سېنىڭ كۆزۈڭ شۇنچە غۇبارسىز ئىدىكى،
رەزىللىككە قاراپ تۇرمايتتىڭ؛
ئەمدى نېمىشقا سەن مۇناپىقلىق قىلغانلارغا قاراپ تۇرىسەن،
رەزىللەر ئۆزىدىن ئادىل بولغان كىشىنى يۇتۇۋالغىنىدا، نېمىشقا سۈكۈت قىلىسەن؟
14 سەن ئادەملەرنى خۇددى دېڭىزدىكى بېلىقلاردەك،
خۇددى ئۈزلىرى ئۈستىدە ھېچ يېتەكلىگۈچىسى يوق ئۆمىلىگۈچى ھايۋانلارغا ئوخشاش قىلىسەن؛[7]
15 شۇ كالدىي كىشى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى چاڭگىكىغا ئىلىندۇرىدۇ[8]،

---

5 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «شۇنداق قىلىشى بىلەن ئۇنىڭ روھى ئۆزگىرىپ كېتىدۇ؛ ئۇ شۇ يەرلەردىن ئۆتۈپ، گۇناھكار بولىدۇ».

6 ياكى «ئۇنى جازايىڭغا ئۇچراشقا بېكىتكەنسەن».

7 ئەسلىدە خۇدا ئىنساننى ياراتقاندا، ئىنسان توغرۇلۇق «ئۇلار دېڭىزدىكى بېلىقلار... ئۆمۈلىگۈچى ھايۋانلارنى... باشقۇرسۇن» دېگەنىدى. ھازىر خۇدا زالىملارنىڭ ئىنسانلارنى بېلىقلارنىڭ ئورنىغا چۈشۈرۈشىگە يول قويۇۋاتىدۇ. بۇ نېمە ئۈچۈن؟

8 ئاسۇرىيە پادىشاھلىرىنىڭ ئەسىرلەرنى كالپۇكلىرىدىن ئىلمەك (ياكى چاڭگاك) ئۆتكۈزۈپ، يېتىلەپ ماڭىدىغان رەھىمسىز ئادىتى بار ئىدى؛ كېيىنكى ئىمپېرىيە (بابىل)نىڭ پادىشاھلىرى بەلكىم ئوخشاش ئادەتتە بولغان بولسا كېرەك.

ئۇلارنى ئۆز تورى بىلەن تۇتۇۋالىدۇ،
ئۇلارنى يىغما تورىغا يىغىدۇ؛
شۇنىڭ بىلەن خۇشال بولۇپ شادلىنىدۇ؛
16 ۋە تورىغا قۇربانلىق سۇنىدۇ،
يىغما تورىغا ئىسرىق سالىدۇ،
چۈنكى شۇلار ئارقىلىق ئۇنىڭ نېسىۋىسى مول،
نېمەتلىرى لەززەتلىك بولدى.
17 ئەمدى ئۇ شۇ تەرىقىدە تورىنى توختاۋسىز بوشىتىۋەرسە،
شۇ تەرىقىدە ئەللەرنى ھېچ رەھىم قىلماي قىرىۋەرسە بولامدۇ؟

هاباككۇكنىڭ قارارى

2

1 «ئەمدى مەن ئۆز كۆزىتىمدە تۇرىۋېرىمەن،
ئۆزۈمنى مۇنار ئۈستىدە دەس تىكلەيمەن،
ئۇنىڭ ماڭا نېمە دەيدىغانلىقىنى،

شۇنىڭدەك ئۆزۈم بۇ داد-پەريادىم توغرۇلۇق قانداق تېگىشلىك جاۋاب تېپىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى[(9)] كۈتۈپ تۇرىمەن[(10)]».

9 ئىبرانىي تىلىدا «كۆرۈشنى».

10 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئۇنىڭ ماڭا نېمىنى ئېيتىدىغانلىقىنى، ھەمدە ئۆزۈمنىڭ ئۇنىڭ ماڭا بېرىدىغان تەنبىھكە نېمە جاۋاب بېرىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى كۈتىمەن». ھېچ بولمىغاندا، ئۇ خۇدانىڭ تەنبىھىنى كۈتىدۇ.
هاباككۇك پەيغەمبەر كۆڭلىدە: «مېنىڭ ئەسلىدىكى داد-پەريادىمدا بەلكىم خاتالىق يېرى بولۇشى مۇمكىن» دەيدۇ، بار بولسا ئۇ خاتالىقلىرىنى ئېتىراپ قىلىشقا تەييار تۇرىدۇ. شۇڭا بىرىنچىدە «جاۋاب» بولسا (1) داد-پەريادىدىكى (بار بولسا) خاتالىقىغا بولغان جاۋابكارلىقىنى، (2) كېيىن ئۇنىڭ ئۆز ئوقۇرمەنلىرىگە ياكى ئۆزىگە ئەگەشكەن ئادەملەرگە بېرىشكە تېگىشلىك جاۋابىنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئۇ بۇلارنى چۈشىنىش ئۈچۈن كۈتۈۋاتىدۇ.
هاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ خۇداغا بولغان «جاۋابى» 3-بابتا تېپىلىدۇ.

پەرۋەردىگارنىڭ جاۋابى

2 ھەم پەرۋەردىگار جاۋابەن ماڭا مۇنداق دېدى: ــ
«ئوقۇغانلار يۈگۈرسۇن ئۈچۈن[(11)]،
بۇ كۆرۈنگەن ئالامەتنى يېزىۋال؛
ئۇنى تاختايلار ئۈستىگە ئېنىق ئويۇپ چىق؛
3 چۈنكى بۇ كۆرۈنگەن ئالامەت كەلگۈسىدىكى بېكىتىلگەن[(12)] بىر ۋاقىت ئۈچۈن،
ئۇ ئادەملەرگە ئاخىرەتنى تەلپۈندۈرىدۇ،[(13)]
ئۇ يالغان گەپ قىلمايدۇ؛
ئۇزۇنغىچە كەلمەي قالسىمۇ، ئۇنى كۈتكىن؛
چۈنكى ئۇ جەزمەن يېتىپ كېلىدۇ، ھېچ كېچىكمەيدۇ.
4 قارا، تەكەببۇرلىشىپ كەتكۈچىنى!
ئۇنىڭ قەلبى ئۆز ئىچىدە تۈز ئەمەس؛
بىراق ھەققانىي ئادەم ئۆز ئېتىقاد-سادىقلىقى بىلەن ھايات ياشايدۇ.[(14)]
5 بەرھەق، شاراب ئۇنىڭغا ساتقۇنلۇق قىلىدۇ[(15)]، ــ
ــ ئۇ تەكەببۇر ئادەم، ئۆيدە تىنىم تاپمايدۇ،

11 ئىككى مەنىسى بولۇشى مۇمكىن: ــ (1) ئوقۇغان كىشى كېيىن بۇ خەۋەرنى باشقىلارغا يۈگۈرۈپ يەتكۈزسۇن؛ (2) ئوقۇغان كىشى ھەرتۈرلۈك قىيىنچىلىق ئاستىدىمۇ مېنىڭ يولۇمدا يۈگۈرسۇن (مەسىلەن، «زەب.» 32:119، «يەش.» 40:30-31، «گال.» 7:5نى كۆرۈڭ). بىز ئىككىنچى مەنىگە مايىلمىز.
12 «بېكىتىلگەن» ــ دېمەك، ھېچكىم (ھەتتا دۇئا ئارقىلىقمۇ) ئۇنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ.
13 سۆزمۇسۆز تەرجىمىسى: «ئۇ ئاخىرەتكە قاراپ ھاسىراپ نەپەس ئالىدۇ» (پىكىرىمىزچە بۇ ئىبارە چوڭقۇر تەشنالىقنى بىلدۈرىدۇ).
14 ھەرقانداق تەكەببۇر ئادەم دۇرۇس، تۈز بولالمايدۇ. «بىراق ھەققانىي ئادەم ئېتىقاد-سادىقلىقى بىلەن ھايات ياشايدۇ». بۇ سۆز خۇدانىڭ جاۋابىنىڭ ئەڭ ھالقىلىق جۈملىسى. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.
15 بابىللىقلار ئاخىر بېرىپ ھاراقكەشلىكتىن پارس ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن نابۇت بولدى. تەۋرات، «دانىيال پەيغەمبەر» 5-باب ۋە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

ھەۋسىنى تەھتىسارادەك[16] يوغان قىلىدۇ؛
ئۇ ئۆلۈمدەك ھېچقاچان قانمايدۇ[17]؛
ئۆزىگە بارلىق ئەللەرنى يىغىدۇ،
ھەممە خەلقنى ئۆزىگە قارىتىۋالىدۇ.
6 بۇلارنىڭ ھەممىسى كېيىن ئۇ توغرۇلۇق تەمسىلنى سۆزلەپ،
كىنايىلىك بىر تېپىشماقنى تىلغا ئالىدۇ: ــ
«ئۆزىنىڭ ئەمەسنى مېنىڭ دەپ قوشۇۋالغۇچىغا ۋاي!
(بۇنداق ئىشلار قاچانغىچە بولىدۇ؟!)
گۆرۈگە قويغان نەرسىلەر بىلەن ئۆزىنى چىگدىغۇچىغا ۋاي!»[18]
7 سەندىن جازانە-قەرز ئالغۇچىلار[19] بىراقلا قوزغالمامدۇ؟
سېنى تىترەتكۈچىلەر بىراقلا ئويغانمامدۇ؟
ئاندىن سەن ئۇلارغا ئولجا بولمامسەن؟
8 سەن نۇرغۇن ئەللەرنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،
ھەم كىشىلەرنىڭ قانلىرى، زېمىن، شەھەر ھەم ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان ھەممەيلەنگە[20] قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،

16 «تەھتىسارا» ــ ئۆلگەنلەرنىڭ روھلىرى بارىدىغان جاي. بابىللىقلار ھەر يىلى تاجاۋۇزچىلىق پىلانىنى تۈزەيتتى. ئاخىر بېرىپ بۇ تاجاۋۇزچىلىقى ئۆزىنىڭ مۇداپىئەسىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ، پارس ئىمپېرىيەسى ئۇلارنى نابۇت قىلدى.

17 «ئۆلۈمدەك ھېچقاچان قانمايدۇ» ــ «ئۆلۈم» ھەردائىم ئىنسانلارنىڭ جېنىنى ئالىدۇ، ھەرگىز «بولدى» دېمەيدۇ.

18 «گۆرۈگە قويغان نەرسىلەر» دېگەن ئىبارە ئىككى بىسلىق بولۇپ، باشقا بىر مەنىسى «بىر دۆۋە توپا» ــ دېمەك، ئۇلار مۇشۇ هارام نەرسىلەر بىلەن ئۆزلىرىنى بۇلغىغانىدى.

بابىل ئىمپېرىيەسى ئاياغ ئاستى قىلغان ئەللەر هاباككۇكنىڭ بابىل توغرىسىدىكى بېشارەتلىرىنى بىلىپ يەتكەندىن كېيىن، ئۇلار بۇ ئايەتتىكى كىنايىلىك سۆزلەرنى دېگەن بولۇشى مۇمكىن. سۆزلەر «مەرسىيە» (ماتەم تۇتۇش مۇناجىتى) شەكلىدە ئېيتىلىدۇ.

19 «سەندىن جازانە-قەرز ئالغۇچىلار» دېگەن سۆز ئىككى بىسلىق بولۇپ، يەنە بىر مەنىسى: «(يىلاندەك) سېنى چاققۇچىلار».

20 «... زېمىن، شەھەر،... » ــ بۇ ئىسىملەر بىرلىك شەكلىدە (كۆپلۈك شەكلىدە ئەمەس) ئىپادىلەنگىنى ھەم ئۇ زېمىن، شەھەرنىڭ نامى ئېيتىلمىغانلىقىدىن قارىغاندا، ئۇ ئىبارە ئىسرائىل زېمىنى (قانائان، يەنى پەلەستىن) ھەم يېرۇسالېمنى كۆرسەتسە كېرەك.

ساقلىنىپ قالغان ئەللەر سېنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلىدۇ؛
9 ھالاكەت چاڭگىلىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن،
ئۇۋامنى يۇقىرىغا سالاي دەپ،
نەپسى يوغىناپ ئۆز جەمەتىگە ھارام مەنپەئەت يىغقۇچىغا ۋاي!
10 نۇرغۇن خەلقلەرنى ۋەيران قىلىپ،
ئۆز جەمەتىڭگە ئاھانەت كەلتۈردۈڭ،
ئۆز جېنىڭغا قارشى گۇناھ سادىر قىلدىڭ.
11 چۈنكى تامدىن تاش نىدا قىلىدۇ،
ياغاچلاردىن لىم جاۋاب بېرىدۇ: ــ
12 «يۇرتنى قان بىلەن،
شەھەرنى قەبىھلىك بىلەن قۇرغۇچىغا ۋاي!»
13 مانا، خەلقلەرنىڭ جان تىكىپ تاپقان مېھنىتىنىڭ پەقەت ئوتقا يېقىلغۇ قىلىنغانلىقى،
ئەل-يۇرتلارنىڭ ئۆزلىرىنى بىھۇدە ھالسىراتقانلىقى،
ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگاردىن ئەمەسمۇ؟
14 چۈنكى خۇددى سۇلار دېڭىزنى قاپلىغاندەك،
پۈتۈن يەر يۈزى پەرۋەردىگارنى بىلىپ-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ.[21]
15 ئۆز يېقىنىڭغا ھاراقنى ئىچكۈزگۈچىگە ــ
ــ ئۇنىڭ ئۇيات يېرىگە قارىشىڭ ئۈچۈن،

---

21 بۇ باياننىڭ ئۆزى ھاباككۇكنىڭ داد-پەريادىغا بولغان چوڭ بىر جاۋابتۇر. جاھاندىكى ئادالەتسىزلىكلەر شۇنچە كۆپ بولغىنىنى بىلەن، ھېچ بولمىغاندا ئاخىر بېرىپ ئۇلارنىڭ ھەربىرى يوقىتىلىدۇ.

باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ بېشارەتلىرى بويىچە، بابىل شەھىرى توغرۇلۇق ئىشىنىمىزكى، ئۇ ئاخىرى زاماندا قايتا قۇرۇلىدۇ. ئەمدى «پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى»دە، بۇ ئايەتتە دېيىلگەندەك «پۈتۈن يەر يۈزى پەرۋەردىگارنى بىلىپ-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ» ۋە شۇڭلاشقا بابىل قايتا كۆرۈنمەسكە يوقىتىلىدۇ. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

تۆلۈمۈڭدىن قۇيۇپ، ئۇنى مەست قىلغۇچى ساڭا ۋاي[22]!
16 شان-شەرەپىڭ ئورنىدا شەرمەندىچىلىككە تولىسەن؛
ئۆزۈڭمۇ ئىچ،
خەتنىلىكلىك ئايان بولسۇن[23]!
پەرۋەردىگارنىڭ ئوڭ قولىدىكى قەدەھ سەن تەرەپكە بۇرۇلىدۇ،
شان-شەرىپىڭنىڭ ئۈستىنى رەسۋايىپەسلىك باسىدۇ.
17 لىۋانغا قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىق،
شۇنداقلا هايۋانلارنى قورقىتىپ ئۇلارغا يەتكۈزگەن ۋەيرانچىلىقمۇ[24]،
كىشىلەرنىڭ قانلىرى، زېمىن، شەهەر ھەم ئۇنىڭدا تۇرۇۋاتقان ھەممەيلەنگە قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىق تۈپەيلىدىن[25]،
بۇلار سېنىڭ مېجىقىڭنى چىقىرىدۇ.
18 ئويما مەبۇدنىڭ نېمە پايدىسى،
ئۇنى ئۇنىڭ ياسىغۇچىسى ئويۇپ چىققان تۇرسا؟
قۇيما مەبۇدنىڭمۇ ۋە ئۇنىڭغا تەۋە ساختا تەلىم بەرگۈچىنىڭ نېمە پايدىسى —

---

22 هاراقكەشلەر ھەردائىم باشقىلارنى هاراقكەشلەرگە ئايلاندۇرماقچى بولىدۇ. ىبراق بابىلنىڭ «باشقىلارغا هاراق ئىچكۈزۈش» مەقسىتى ئۇلارغا ئېزىتقۇلۇق قىلىپ، ئۆزىگە ئوخشاش بەچچىۋازلىق گۇناھىغا كىرگۈزۈپ، ئاندىن ئۇلارنى ئاسانلا كونترول قىلىشتىن ئىبارەت.

23 «خەتنىلىكلىك ئايان بولسۇن!» دېگەن ئىبارە ئادەمنىڭ قاتتىق خىجالەتنى كۆرسەتكىنىدىن باشقا، «سەن خۇدانىڭ ئەھدىسىگە ۋە سۆزىگە يات ئادەمسەن» دېگەن مەنىنىمۇ پۈرىتىپ بېرىدۇ. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئۆزۈڭمۇ (هاراق) ئىچ، پۇلاڭلاپ يىقىل!».

24 «لىۋان» رايونى گۈزەل ئورمانلىرى ھەم كۆپلىگەن ھەرخىل ياۋايى هايۋانلىرى بىلەن داڭقى چىققان. بابىل ئىمپېرىيەسى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 605-يىلىدىكى (سۇرىيەدە يۈز بەرگەن) «كارشېمىش جېڭى»دىن كېيىن، (1) لىۋاندىكىلەرگە ۋە ئەتراپىدىكىلەرگىمۇ ئېغىر زۇلۇم يەتكۈزگەن. (2) ئۇنىڭدىن باشقا ئۇلار قىلماقچى بولغان جەڭلەرنى داۋام قىلىشى ئۈچۈن ھەمدە ئۆز شەھەرلىرىنى قۇرۇش ئۈچۈن لىۋاندىن كۆپ دەل-دەرەخلەرنى كېسىپ ئېپكەتتى. (3) ئۇلار يەنە كۆڭۈل ئېچىش ئۈچۈنلا كۆپ ياۋايى هايۋانلارنى رەھىمسىز ئۇسۇللار بىلەن ئۆلتۈردى. مەزكۇر ئايەتتىكى بۇ سۆز بۇ ئۈچ ئىشنى كۆزدە تۇتىدۇ. 2- ۋە 3-ئىشتىن روشەنكى، ئىنسانىيەتنىڭ تەبىئىي مۇھىتنى ئوبدان ئاسراشقا خۇدا ئالدىدا جاۋابكارلىقى بار.

25 «زېمىن، شەھەر،... تۇرۇۋاتقانلار» — 8-ئايەتتىكى ئىبارىگە ئوخشاش، ئىسرائىل زېمىنى (قانائان)نى ھەم يېرۇسالېمنى كۆرسىتىدۇ.

ــ چۈنكى ئۆنى ياسىغۇچى ئۆز ياسىغىنىغا تايىنىدۇ،
دېمەك، زۇۋانسىز «يوق بولغان نەرسىلەر»نى ياسايدۇ؟
19 ياغاچقا «ئويغان!» دېگەن ئادەمگە،
زۇۋانسىز تاشقا «تۇرە!» دېگەنگە ۋاي!
ئۇ ۋەز ئېيتامدۇ؟
مانا، ئۇ ئالتۇن-كۈمۈش بىلەن ھەللەندى،
ئۇنىڭ ئىچىدە ھېچ نەپەس[26] يوقتۇر.[27]
20 بىراق پەرۋەردىگار ئۆز مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىدۇر![28]
پۈتكۈل يەر يۈزى ئۇنىڭ ئالدىدا سۈكۈت قىلسۇن!.

هاباككۇكنىڭ دۇئاسى

3 1 هاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ دۇئاسى،
«شىگگائون»[29] ئاھاڭىدا: ــ
2 «پەرۋەردىگار، مەن خەۋرىڭنى[30] ئاڭلىدىم، ئەيمىنىپ قورقتۇم.
ئى پەرۋەردىگار، يىللار ئارىسىدا ئىشىڭنى قايتىدىن جانلاندۇرغايسەن،
يىللار ئارىسىدا[31] ئىشىڭنى تونۇتقايسەن؛
دەرغەزەپتە بولغىنىڭدا رەھىمدىللىقنى ئېسىڭگە كەلتۈرگەيسەن!

---

26 ياكى «روھ».

27 بۇ ئىككى ئايەت (18-، 19-) بابىللىقلارنىڭ رەزىللىكىنىڭ بۆتپەرەسلىك بىلەن باغلىق ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. 1:7دە كۆرسىتىلگەندەك، ئۆز «خۇدالىرى»نى ئۆزى ياسىغاندىن كېيىن، ئۇلار تىرىك خۇدادىن ھېچ قورقماي، ئۆزىگە قولايلىق «ئەخلاق-پەزىلەت» مىزانلىرىنى خالىغانچە بېكىتىدۇ.

28 «مۇقەددەس ئىبادەتخانىسى» ــ پەيغەمبەر بەلكىم خۇدانىڭ ئاسماندىكى مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىنى كۆرسىتىدۇ («زەب.» 5:7، 4:11نى كۆرۈڭ)

29 «شىگگائون» ــ بەلكىم «دولقۇنلۇق»، «ئوتلۇق»، «ئاشقىلىق بىلەن» دېگەن مەنىدە بولۇپ، بۇ سۆز كۈيىنىڭ ئېيتىلىدىغان ئاھاڭىنى بىلدۈرىدۇ.

30 ياكى «سەندىن خەۋەرنى...».

31 «يىللار ئارىسىدا» توغرۇلۇق: ــ هاباككۇك خۇدا ئاخىرقى زاماندا ئۆز ئۇلۇغلۇقىنى كۆرسىتىپ ئىسرائىلنى گۇناھتىن قۇتقۇزىدۇ، دەپ بىلدى. بىراق ھازىر «ئاخىرقى زامان» ئەمەس؛ ئەمدى ھازىر، «يىللار ئارىسىدا»مۇ خۇدا ئۆز كۈچ-قۇدرىتىنى كۆرسەتكەي!

3 تەڭرى تېماندىن،
پاك-مۇقەددەس بولغۇچى پاران تېغىدىن كەلدى؛[32]
سېلاھ![33]
ئۇنىڭ شان-شەرىپى ئاسمانلارنى قاپلىدى،
يەر يۈزى ئۇنىڭ مەدھىيىلىرى بىلەن تولدى؛
4 ئۇنىڭ پارقىراقلىقى تاڭ نۇرىدەك[34] بولدى،
قولىدىن چاقماق چاقناندەك ئىككى نۇر چىقتى؛
شۇ يەردە ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى يوشۇرۇنۇپ تۇرىدۇ.
5 ئۇنىڭ ئالدىدىن ۋابا،
پۇتلىرىدىن چوغدەك يالقۇن[35] چىقماقتا ئىدى؛
6 ئۇ تۇرۇپ يەر يۈزىنى مۆلچەرلىدى[36]؛
ئۇ قارىۋىدى، ئەللەرنى دەككە-دۈككىگە سالدى؛
«مەڭگۈ تاغلار» پارە-پارە قىلىندى،
«ئەبەدىي دۆڭ-ئېگىزلىكلەر» ئېگىلدۈرۈلدى[37]،
ئۇنىڭ يوللىرى بولسا ئەبەدىيدۇر.[38]

---

32 «تېمان» ۋە «پاران» قانائان (پەلەستىن) زېمىنىنىڭ شەرقىي جەنۇبىدا، ھازىرقى «ئىئوردانىيە» زېمىنىغا جايلاشقان ئىككى رايون. بۇ يەردە (يەنى سىناي تېغىدا) مۇسا پەيغەمبەر «مۇقەددەس قانۇن»نى قوبۇل قىلدى، ئاندىن ئىسرائىللار خۇدانىڭ يېتەكچىلىكى بىلەن پەلەستىنگە قاراپ يول ئالدى. بۇ سۆزلەرگە ھەم باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىغا قارىغاندا، قۇتقۇزغۇچى مەسىھ ئەيسا يەر يۈزىگە قايتىپ كەلگەندىمۇ ئاۋۋال شۇ يەرگە چۈشۈپ، ئاندىن ئىسرائىلنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن قانائانغا (پەلەستىنگە) قاراپ كېلىدۇ.

33 «سېلاھ» دېگەن سۆز بەلكىم كۈي چالغان ۋاقىتتا مۇزىكىدىكى بىر «پائۇزا»نى كۆرسىتىشى مۇمكىن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ: — «توختا، ئويلان!» دېگەن ئىماسى بولۇشى مۇمكىن.

34 ياكى «چاقماقتەك».

35 ياكى، «پىژغىرىن قىزىتما».

36 ياكى «يەر يۈزىنى سىلكىپ قويدى».

37 ياكى «غۇلىتىلدى».

38 تاغلار ھەم دۆڭلەر «ئەبەدىي» تۇرغاندەك بولسىمۇ، پەقەت تىرىك خۇدا ئۆزى «ئەبەدىيدۇر». باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: (1) «ئۇنىڭ چىقىشلىرى ئەبەدتىن بۇيان بولغان» (2) «ئۇ قەدىمكى (ئەبەدىي) يوللاردا ماڭىدۇ».

7 مەن كۇشان قەبىلىسىنىڭ چېدىرلىرىنىڭ پاراكەندىچىلىكتە بولغانلىقىنى،
مىدىيان[39] زېمىنىدىكى پەردىلەرنى تىترەك باسقانلىقىنى كۆردۈم.
8 پەرۋەردىگار دەريالارغا ئاچچىقلاندىمىكىن؟
سېنىڭ غەزىپىڭ دەريالارغا قارىتىلدىمىكىن؟
قەھرىڭ دېڭىزغا قارىتىلدىمىكىن؟
ئاتلىرىڭغا، نىجات-قۇتقۇزۇشنى ئېپكېلىدىغان جەڭ ھارۋىلىرىڭغا مىنىپ كەلگەنىغۇسەن![40]
9 سېنىڭ ئوقيايىڭ ئايان قىلىندى،
سۆزۈڭ بويىچە، ئىسرائىل قەبىلىلىرىگە ئىچكەن قەسەملىرىڭ ئۈچۈن ئايان قىلىندى![41]
سېلاھ!
سەن يەر يۈزىنى دەريا-كەلكۈنلەر بىلەن ئايرىۋەتتىڭ.
10 تاغلار سېنى كۆرۈپ، ئازابلىنىپ تولغىنىپ كەتتى؛
دولقۇنلاپ ئاققان سۇلار كەلكۈندەك ئۆتۈپ كەتتى؛
چوڭقۇر دېڭىز ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ،
قوللىرىنى يۇقىرىغا ئۆرلەتتى.
11 ئېتىلغان ئوقلىرىڭنىڭ پارقىراق نۇرىنى كۆرۈپ،
پارقىرىغان نەيزەڭنىڭ يورۇقلۇقىنى كۆرۈپ،
قۇياش ھەم ئاي ئۆز تۇرالغۇسىدا جىم تۇردى.
12 سەن ئاچچىقىڭدا يەر يۈزىدىن ئۆتۈپ يۈرۈش قىلدىڭ؛

39 «كۇشان» ۋە «مىدىيان» دېگەن ئىككى ئەل 3-ئايەتتىكى «تېمان» ۋە «پاران» دېگەن رايونلاردا ئىدى. ئۇلار ئىسرائىلنىڭ قانائاننى (پەلەستىننى) ئىشغال قىلىشىغا بىرىنچى قارشى چىققان ئەللەردىن ئىدى («باتۇر ھاكىملار» 3- ھەم 7-بابلارنى كۆرۈڭ).

40 بابىل ۋە مېسوپوتامىيەدىكى بۇتپەرەسلىك ئەپسانىلىرى بويىچە، دېڭىز ۋە دەريالار ئۇلارنىڭ كۈچلۈك بۇتلىرى ياكى جىن-شەيتانلىرى تۇرىدىغان «قورغان»لىرى ئىدى. بۇ ئايەت بويىچە خۇدانىڭ ئۆزىنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ھەممە بۇت ۋە جىن-شەيتانلاردىن زور ئۈستۈن كۆرسىتىلىدۇ.

41 باشقا ئىككى خىل تەرجىمىسى: — «سېنىڭ سۆزۈڭگە تايانغان قەبىلىلەرگە ئىچكەن قەسەملىرىڭ بويىچە»، ياكى: «سەن ئوقيايىڭنى ئايان قىلدىڭ، نۇرغۇن ئوقلارنىڭ ئېلىپ كېتىلىشىنى بۇيرۇدۇڭ».

ئەللەرنى غەزىپىڭدە زىرائەتنى سوققاندەك سوقتۇڭ؛
13 ئۆز خەلقىڭنىڭ نىجات-قۇتقۇزۇلۇشى ئۈچۈن،
سەن ئۆز مەسىھىڭ[42] بىلەن بىللە نىجات-قۇتقۇزۇش ئۈچۈن چىقتىڭ[43]؛
ئۆلىنى بويىنىغىچە[44] ئېچىپ تاشلاپ،
رەزىلنىڭ جەمەتىنىڭ بېشىنى ئۇرۇپ-يانجىپ، ئۇنىڭدىن ئايرىۋەتتىڭ؛
سېلاھ!
14 سەن ئۇنىڭ[45] نەيزىلىرى بىلەن سەردارلىرىنىڭ بېشىغا سانجىدىڭ؛
ئۇلار دەھشەتلىك قارا قۇيۇندەك مېنى[46] تارقىتىۋېتىشكە چىقتى،
ئۇلارنىڭ خۇشاللىقى ئاجىز مۆمىنلەرنى يوشۇرۇن جايدا يالماپ يۇتۇۋېتىش ئىبارەتتۇر!
15 سەن ئاتلىرىڭ بىلەن دېڭىزدىن،
يەنى دۇۋە-دۇۋە قىلىنغان ئۇلۇغ سۇلاردىن ئۆتۈپ ماڭدىڭ![47]

42 «مەسىھىڭ» ياكى «مەسىھ قىلغىنىڭ» — خۇدانىڭ يولىيورۇقى بويىچە، ئىسرائىلغا يېڭى بىر پادىشاھ بېكىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىغا زەيتۇن مېيى سۈرۈلۈش كېرەك ئىدى. مۇشۇ مۇراسىم «مەسىھ قىلىنىش» دەپ ۋە شۇ چاغدىن باشلاپ مۇشۇ پادىشاھ «خۇدانىڭ مەسىھ قىلغىنى» دەپ ئاتىلاتتى. خۇدا داۋۇت پادىشاھنىڭ بىر ئەۋلادىنى «مەسىھ قىلىمەن»، بۇ «قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ» ئىسرائىلنى ھەمم بارلىق دۇنيانى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزىدۇ، دەپ ۋەدە قىلغان. بىزنىڭچە مۇشۇ ئايەتتە بۇ «قۇتقۇزغۇچى-مەسىھ» كۆرسىتىلىدۇ.
43 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «ئۆز مەسىھىڭنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن چىقتىڭ».
44 ياكى «ئۇنى (شۇ جەمەتنى) ئۇلىدىن ئۆگزىسىگىچە ئېچىپ تاشلاپ،...».
بەزى ئالىملار «رەزىلنىڭ جەمەتىنىڭ بېشى» دېگەن سۆز ئاخىرى زاماندىكى خۇداغا قارشى چىققان، شەيتاننىڭ ۋەكىلى بولغان «دەججال»نى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. بىز قوشۇلىمىز.
45 «ئۇنىڭ» — «رەزىلنىڭ جەمەتىنىڭ بېشى» (13-ئايەت)؛ بەلكىم دەججالنى كۆرسىتىشى مۇمكىن.
46 «مېنى» — ئىسرائىل سۆزلەيدۇ. مۇشۇ ئايەتتىكى سۆزلەر ئاخىرقى زاماندىكى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ئېيتقانلىرى بولسا كېرەك.
47 مۇسا پەيغەمبەر ئىسرائىلنى مىسىردىن چىقىرىپ يېتەكلىگەندە، ئۇلار قىزىل دېڭىزدىن ئۆتكەن. دېڭىزدىكى سۇلار ئۇلارغا يول ئېچىپ ئىككى تەرىپىدە «دۇۋە-دۇۋە» تۇرغانىدى. كەلگۈسى زاماندىكى ۋەقە بەلكىم بۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدۇ.

16 مەن بۇلارنى ئاڭلىدىم، ئىچى-باغرىمنى تىترەك باستى؛
ئاۋازنى(48) ئاڭلاپ كالپۇكلىرىم دىر-دىر قىلدى،
ئۇستىخانلىرىم چىرىپ كەتكەندەك بولدى،
پۇتلىرىمنى تىترەك باستى؛
چۈنكى مەن كۈلپەتلىك كۈندە،
يەنى ئۆز خەلقىمگە تاجاۋۇز قىلغۇچى بېسىپ كىرگەن كۈندىمۇ،
سەۋر-خاتىرجەملىكتە تۇرۇشۇم كېرەك.
17 چۈنكى ئەنجۈر دەرىخى چېچەكلىمىسىمۇ،
ئۈزۈم تاللىرىدا مېۋە بولمىسىمۇ،
زەيتۇن دەرىخىگە قىلغان ئەجىر يوققا چىققان بولسىمۇ،
ئېتىزلار ھېچ ھوسۇل بەرمىگەن بولسىمۇ،
قوتاندىن قوي پادىسى ئۈزۈلگەن بولسىمۇ،
ئېغىلدا كالا پادىسى يوق بولسىمۇ،
18 مەن ھامان پەرۋەردىگاردىن شادلىنىمەن،
ماڭا نىجاتىمنى بەرگۈچى خۇدايىمدىن(49) شادلىقىقا چۆمۈلىمەن،
19 پەرۋەردىگار، رەب، مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىمدۇر؛
ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمنى كېيىكنىڭكىدەك قىلىدۇ؛
مېنى يۇقىرى جايلىرىمدا ماڭغۇزىدۇ!

(بۇ كۈيى نەغمىچىلەرنىڭ بېشىغا تاپشۇرۇلۇپ، تارلىق سازلار بىلەن ئوقۇلسۇن).

48 هاباككۇك «خۇدانىڭ ئاۋازى» دەپ ئوچۇق ئېيتمايدۇ ــ ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئاڭلىغۇدەك پەقەت بىرلا ئاۋاز بار، خالاس.
49 ياكى «نىجاتىم بولغۇچى خۇدايىمدىن...».

قوشۇمچە سۆز

مۇھىم ساۋاتلار ۋە بەزى ئايەتلەر توغرۇلۇق شەرھلەر

1-باب، 3-ئايەت ئۈستىدە

«سەن نېمىشقا ماڭا قەبىھلىكنى كۆرگۈزىسەن،
نېمىشقا جاپا-زۇلۇمغا قاراپ تۇرىسەن؟
چۈنكى بۇلاڭچىلىق، زۇلۇم-زوراۋانلىق كۆز ئالدىمدىدۇر؛
جېدەل-ماجىرالار بار،
دەۋالار كۆپىيىمەكتە»

خۇدا ھاباككۇكقا «كۆرگۈزگەن» ئازابلىق ئىشلار كەمبەغەللىكنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ. يەھۇدانىڭ پادىشاھلىقى ئاستىدا ئومۇمىي ئىقتىسادىي ئەھۋال يامان ئەمەس بولغان، بىراق زۇلۇم-زورلۇقلار تۈپەيلىدىن پۇقرالاردا ھېچ خاتىرجەملىك بولمىغان. ھاباككۇك دېگەن «زۇلۇم-زوراۋانلىق»، باشقىلارنى بوزەك قىلىشلار پەقەت بايلاردىنلا بولمىغان – ئۇ قايسىلا تەرەپكە قارىسا زوراۋانلىقنى كۆرىدۇ.
كۆپلىگەن ئادەملەردە مۇنداق چوڭ بىر خام خىيال بار: «پەقەتلا كۆپرەك پۇلىمىز بار بولسا،... »، ياكى «پەقەت ئۆز ئىشلىرىمىزنى ئۆزىمىز باشقۇرغان بولساقلا...» ياكى «پەقەت ئۈستىمىزدە لىللا ئىنسانپەرۋەر بىر ھاكىم بولغان بولسا، توققۇزىمىز تەل بولاتتى،... » دېگەندەك. ھاباككۇكنىڭ دەۋرىدىكىلەر تولىمۇ دۇرۇس پادىشاھ يوسىيانىڭ قول ئاستىدا ياشىغان؛ بىراق ھەتتا يوسىيادەك شۇنداق دۇرۇس بىر پادىشاھمۇ بىرنەچچە ئەسىرلەردىن يۇرگۈزۈلۈپ كەلگەن چىرىكلىكنى ئۆزگەرتەلمەيتتى. ئەگەر خۇدا پۈتۈن خەلق ئارىسىدا ھۆرمەتلەنمىگەن ياكى تونۇلمىغان بولسا، چىرىكلىشىش، بىر-بىرىگە بولغان ھەسەتخورلۇق ۋە جېدەل-ماجىرالار ئەڭ ياخشى «سىياسەتلەر» ياكى «تەشكىللەش پىلانلىرى» ئارقىلىقمۇ ھەرگىز ھەل بولمايدۇ. غەربىي دۆلەتلەرگىمۇ ئىچكى جېدەل-ماجىرالار، بىر-بىرىگە ئەرز-شىكايەت قىلىش قاتارلىقلار لەنەتتەك

چۈشكەندى؛ ئۇلار بايدەك كۆرۈنسمۇ، خەلق خۇدانى تاشلىغانلىقى تۈپەيلىدىن ھەربىرى تەئەللۇقاتلىرىدا «ئۆز خوشىنسى بىلەن بەسلىشىش»نىڭ توختاۋسىز ئېغىر بېسىمى ئاستىدا ياشىماقتا.

بابىللىقلار توغرۇلۇق

خۇدانىڭ بابىللىقلار توغرۇلۇق سۆزى (1-باب، 5-6-ئايەت): —

«ئەللەر ئارىسىدا بولىدىغان بىر ئىشنى كۆرۈپ بېقىڭلار، ئوبدان قاراڭلار، ھەيرانۇھەس قىلىڭلار!
چۈنكى سىلەرنىڭ دەۋرىڭلاردا بىر ئىش قىلىمەنكى،
بىرسى سىلەرگە بايان قىلغان تەقدىردىمۇ سىلەر ئىشەنمەيتتىڭلار.
چۈنكى مانا، مەن ھېلىقى مىجەزى ئوسال ھەم ئالدىراقسان ئەل كالدىيلەرنى ئورنىدىن تۇرغۇزىمەن؛
ئەسلى ئۆزىگە تەۋە ئەمەس ماكانلارنى ئىگىلەش ئۈچۈن،
ئۇلار يەر يۈزىنىڭ كەڭرى جايلىرىنى بېسىپ ماڭىدۇ...»

كالدىيلەرنىڭ تۈيۈقسىز مەيدانغا چىقىپ ئۈستۈنلۈككە ئېرىششى دەرۋەقە جاھاننى زىلزىلىگە سالىدىغان بىر ئىش بولدى. ئەنگلىيىلىك تارىخشۇناس روبەرتسون مۇنداق سۆزلەر بىلەن بۇنى تەسۋىرلەيدۇ: —

««كالدىيە» تىگرىس ھەم ئەفرات دەريالىرىنىڭ بويلىرىغا، پارس قولتۇقى ۋە بابىلنىڭ ئەڭ جەنۇبىي شەھەرلىرى ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان بىر كىچىك دۆلەت ئىدى... زەيلىك، سازلىق ۋە كۆللۈكلىرى كۆپ، يېزا-بازارلىرى ئاز بىر رايون ئىدى. ئۇنىڭ ئاھالىسى بېلىقچىلىق، ئوۋچىلىق، كىچىك كۆلەملىك دېھقانچىلىق ھەم چارۋىچىلىققا تايىنىپ جان باقىدىغان بىر خەلق ئىدى. رايون بىرنەچچە «قەبىلىلىك» دائىرىلەرگە بۆلۈنگەنىدى. خەلقلەر تەشكىللىنىشچانلىقى ناھايىتى ئاجىز بولغان، شۇنداقتىمۇ بىر-بىرىدىن قاتتىق مۇستەقىل تۇرىدىغان قەبىلە توپلىرى بولۇپ ياشىغان. ئۇلار «شەھەردىكىلەر»گە ئۆچ بولۇپ، شىمالدىكى بابىلغا ياكى نىنەۋەدەك

كۆچلۈك شەھەرلەرگە ھېچ بېقىنىپ باقمىغان. «تەشكىللىكلىكى ناھايىتى ئاجىز قەبىلە توپلىرى» بولغان بۇ خەلقنىڭ يىگىرمە يىل ئىچىدە دۇنيادىكى ئەڭ كۆچلۈك ئىمپېرىيە بولۇشى تارىختىكى ئەڭ چوڭ سىرلارنىڭ بىرىدۇر... مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 614-يىلىدىن باشلاپ... كالدىيەلەر ئادەمنى ھەيران قالدۇرارلىق سۈرئەت بىلەن ماڭدى؛ ئۇلار بابىلىيەگە ھۆكۈمران بولۇپ، ئاندىن ئاسۇرىيە، سۇرىيە، پەلەستىن ۋە مىسىرنى ئىگىلىۋالغان (كالدىيەلەر بابىلنى ئىگىلىۋالغاندىن كېيىن ئۆزلىرىنى «بابىل» دەپ ئاتىغان). بۇ ئىشلاردىن ئىلگىرى ھەتتا ئۇلارنىڭ مەۋجۇتلۇقىمۇ نامەلۇم دېگۈدەك ئىدى».

كالدىيەلەرنىڭ (يەنى «بابىللىقلار») «ۋەيرانچىلىق سىياسىتى» بار ئىدى – ئۇلار دۈشمەنلىرىنىڭكىدىن بۇلاپ كېتەلمەيدىغان ياكى نەق مەيداندا ئىشلىتەلمەيدىغان نەرسىلەر بولسىلا ئۇلارنى كۆيدۈرۈۋېتەتتى ياكى ۋەيران قىلاتتى. ئۆزلىرىدىن ئىلگىرى كۆچلۈك بولغان ئاسۇرىيەلىكلەرگە ئوخشاش، ئۇلار زۇلۇم-زوراۋانلىقنى بىر ئىلاھقا ئايلاندۇرغان.

1-باب، 12-ئايەت ئۈستىدە

«سەن ئەزەلدىن بار بولغۇچى ئەمەسمۇ، ئى پەرۋەردىگار خۇدايىم، مېنىڭ مۇقەددەس بولغۇچىم؟

– بىز ئۆلمەيمىز، ئى پەرۋەردىگار؛

سەن ئۇنى جازايىڭنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بېكىتكەنسەن؛

سەن، ئى قورام تاش بولغۇچى، ئۇنى بىزگە تەربىيە بېرىپ تۈزىتىشكە بەلگىلىگەنسەن».

هاباككۇك كالدىيەلەر توغرىسىدىكى ۋەھيىنى قوبۇل قىلغاندا قاتتىق چۆچۈپ، زور ۋەھىمە باسقان. بىراق ئىنجىلدا ئېيتىلغاندەك: «تەۋرەتكىلى بولىدىغان نەرسىلەر يەنى يارىتىلغان نەرسىلەر تەۋرىتىلىپ يوقالغاندا، تەۋرەتكىلى بولمايدىغان نەرسىلەر قالىدۇ». هاباككۇك دەرۋەقە تەۋرىتىلدى، بىراق ئۇنىڭ ئۆلمەس ئىمان-ئېتىقادى تەۋرەنمىدى. ۋەھيى-بېشارەت ئۇنىڭ جېنىغا قاتتىق

تەگكەن بولسمۇ، ئۇ كۆڭلدە «قورام تاش» بولغۇچى خۇدانى چىك سىغىنىپ، ئۆزى بىلىپ يەتكەن، ھېچكىم رەددىيە قايتۇرالمايدىغان ھەقىقەتنى جاكارلايدۇ (12-ئايەت). دەرۋەقە بابىللىقلار ئازغىنا بىر ۋاقىت ئىچىدە زور بىر كۈچ بولۇپ دۇنيانى زىلزىلىگە كەلتۈرگىنى بىلەن، خۇدا بەربىر ئەزەلدىن ھەممىنىڭ ئىگىسى بولۇپ كەلگەن. ئۇنىڭ ئۆزى پاك-مۇقەددەسلىكتۇر ۋە ئۇ ئۆزگەرمەستۇر. دەرۋەقە ئۇ بىر تەرەپتىن خۇدانىڭ «ئۇنى (بابىللىقلارنى) جازايىڭنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بېكىتكەن» دېگىنىنى قوبۇل قىلىدۇ. بىراق ئۇ يەنىلا: «خۇدا پاك-مۇقەددەس تۇرۇپ، بابىللىقلارنىڭ كۈچىيىپ ئوپئوچۇق قىلغان رەزىللىكلىرىگە قاراپ تۇرۇۋاتىدۇ» دېگەننى ئويلاپ چىدىيالمايدۇ، شۇڭا ئۇ 13-ئايەتتىكى سۆزنى قىلىدۇ: –

13-ئايەت ئۈستىدە

«سېنىڭ كۆزۈڭ شۇنچە غۇبارسىز ئىدىكى،
رەزىللىككە قاراپ تۇرمايتتىڭ؛
ئەمدى نېمىشقا سەن مۇناپىقلىق قىلغانلارغا قاراپ تۇرىسەن،
رەزىللەر ئۆزىدىن ئادىل بولغان كىشىنى يۇتۇۋالغىنىدا، نېمىشقا سۈكۈت قىلىسەن؟»

ئەمەلىيەتتە بولسا خۇدا ھېچكىم بىلىپ يېتەلمەيدىغان دەرىجىدە رەزىللىك ئۈستىگە سەپسېلىپ قارىيالايدۇ ھەم ئۇنىڭغا قارايدۇ. ئۇ ئۇنىڭ دەھشەت تەگلىرىگە قارىيالايدۇ ۋە ھەتتا ئۇنىڭدا ھەرگىز ئىپچىلمايدىغان نەرسىلەرنىمۇ كۆرەلەيدۇ. ئۇنىڭ شۇنداق قىلالايدىغانلىقىنى، شۇنىڭدەك شۇ رەزىل بولغۇچىنى نېمىشقا دەرھال يوقاتمايدىغانلىقىنى بىز پەقەت ئىنجىل سەھىپىلىرىنى ئوقۇغاندىلا چۈشىنەلەيدىغان بولىدۇق. ئەمەلىيەتتە بولسا ھەرقايسىمىزدا رەزىللىك تېپىلماسمۇ؟ مەسىھ ئەيسا بىر چاغدا ئۆز مۇرىتلىرىغا مۇنداق سۆز قىلدى: – «سىلەر رەزىل نىيەتلىك بولغان تەقدىردىمۇ، پەرزەنتلىرىڭلارغا ياخشى نەرسىلەرنى بېرىشنى بىلگەن يەردە، ئەرشتىكى ئاتاڭلار تىلىگەنلەرگە مۇقەددەس روھىنى ئىلتىپات قىلماسمۇ؟». مەسىھنىڭ مۇشۇ مۇخلىسلىرى تولا قىلغان، ئەيساغا

ئىشىنىشكە باشلىغان بولسىمۇ، ئۇلاردا يەنىلا رەزىللىك قالدى. خۇداغا شۈكرى، مەسىھنىڭ نىجاتىدىن ئاتا قىلىنغان مۇقەددەس روھنىڭ قۇدرىتى بىلەن ئادەم ئۆز رەزىللىكىدىن قۇتۇلدىغان بولدۇ. بىراق ھەممىمىز ئەينى ئەھۋالىمىزدا روسۇل پاۋلۇس دېگەندەك بولىمىز: «ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقىغا يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» («رىم.» 23:3). ئۆزىدە گۇناھ بولغان ھەرقانداق ئادەمنىڭ يەر يۈزىدە تىرىك تۇرغانلىقىنىڭ ئۆزى خۇدانىڭ مېھرى-شەپقىتىنىڭ كۈندىلىك بىر مۆجىزىسىدۇر. بۇ مۆجىزىنى پەقەت ئۇنىڭ «ھېچكىمنىڭ ھالاك بولۇشىنى خالىماي، بەلكى ... بارلىق ئىنسانلىڭ توۋا قىلىشىغا كىرىشىنى خالايدىغان» غايەت زور مۇھەببىتى بىلەن چۈشەندۈرگىلى بولىدۇ («2پېت.» 9:3). ئۇ بۇ مۇھەببىتى بىلەن «ئاسمان-زېمىندىكى بارلىق مەۋجۇداتنى ئۆزى بىلەن ياراشتۇرۇش ئۈچۈن» («كول.» 18:1)، دەل ئۆزىنىڭ «كالام»ى بولغان ئەيسا مەسىھنى گۇناھلار ئۈچۈن قۇربانلىق سۈپىتىدە بەردى. بۇ قۇربانلىقنىڭ نەتىجىسى بولسا ھەرقايسى توۋا قىلغان ئىشەنگۈچىنى ئۆزىنى ۋەيران قىلىۋاتقان گۇناھتىن ئايرىشتىن ئىبارەتتۇر.

هاباككۇك جاۋابنى كۈتۈشكە بەل باغلايدۇ. ئۇ ھەتتا ئۆزىنى داد-پەريادىم تۈپەيلىدىن خۇدانىڭ ئەيىبلىشىگە ياكى جازالىشىغا ئۇچرىشىم مۇمكىن دەپ بىلسىمۇ، يەنىلا سوئال قويۇشقا جۈرئەت قىلىدۇ. ئۇ دەرۋەقە «خۇدا ئۈچۈن ئۆزىدىن كەچكەن» ئادەم – مەڭگۈلۈك ھەقىقەتنى قوغلاشنىڭ ئۇلۇغ يولىدا ئۆز نىجاتىغا ياكى بىخەتەرلىكىگە پەرۋا قىلمىغان ئادەم. خۇدا بىزگە ھەربىر دەۋردە شۇنداق ئادەملەرنى بەرسۇن!

ئۇ مۇنداق بايان قىلىدۇ (1:2): –

«ئەمدى مەن ئۆز كۆزىتىمدە تۇرىۋېرىمەن،
ئۆزۈمنى مۇنار ئۈستىدە دەس تىكلەيمەن،
ئۇنىڭ ماڭا نېمە دەيدىغانلىقىنى،
شۇنىڭدەك ئۆزۈم بۇ داد-پەريادىم توغرۇلۇق قانداق تېگىشلىك
جاۋاب تېپىشىم كېرەكلىكىنى بىلىشنى كۈتۈپ تۇرىمەن».

كۆزەتچىنىڭ تۇرمۇشى يالغۇزلۇق تۇرمۇشىدۇر. ئۇ تۇرمۇشتىكى ئادەتتىكى ئىشلاردىن ئايرىلىپ، «مۇنار ئۈستىدىكى» غېرىبانە ۋەزىپىگە چىقىشى كېرەك. بۇ ۋەزىپە ئىنساندىن سەۋر-تاقەت، ئىخلاس، ئەستايىدىللىق ۋە پىداكارلىق تەلەپ قىلىدۇ. جاھاندىكى ۋەزىيەتنى، خەلقنىڭ ئەھۋالىنى چۈشىنىشى ئۈچۈن ئۇ ئۆز تۇرمۇشىغا ئائىت ئىشلار ۋە مەسىلىلەرنىڭ دائىرىسىدىن يىراقنى كۆرۈشى كېرەك. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ھەقىقەتنىڭ ئۆز ۋۇجۇدىغا سوقىدىغان ھەرقانداق تەسىرىگە، شۇنداقلا ئۇنىڭ ئۆزىنى نەگە ئاپىرىپ قويۇشىدىن قەتئىينەزەر ئۆزىگە بولغان نەتىجىگە تەييار تۇرىدىغان ئادەم بولۇشى كېرەك. مۇشۇنداق بىر ئادەم بالىسىغا خۇدا جاۋاب بېرىدۇ. هاباككۇك قوبۇل قىلغان جاۋاب پەقەت ئۆزى ئۈچۈنلا كەلگەن ئەمەس. ئۇنى بۇ خەۋەرنى باشقىلارغا يەتكۈزىدىغانلار ئۈچۈنمۇ ئايان قىلىپ يېزىشى كېرەك. خەۋەرنى قوبۇل قىلغان كىشىلەر بىر ئەگرى-توقاي دۇنيادا خۇداغا ئىتائەت قىلىدىغان يولدا چىداملىق بىلەن يۈگۈرەلەيدىغان بولىدۇ: —

(3-2:2) «ھەم پەرۋەردىگار جاۋابەن ماڭا مۇنداق دېدى: —
«ئۇقۇغانلار يۈگۈرسۇن ئۈچۈن،
بۇ كۆرۈنگەن ئالامەتنى يېزىۋال؛
ئۇنى تاختايلار ئۈستىگە ئېنىق ئويۇپ چىق؛
چۈنكى بۇ كۆرۈنگەن ئالامەت كەلگۈسىدىكى بېكىتىلگەن بىر ۋاقىت ئۈچۈن،
ئۇ ئادەملەرگە ئاخىرەتنى تەلپۈندۈرىدۇ،
ئۇ يالغان گەپ قىلمايدۇ؛
ئۇزۇنغىچە كەلمەي قالسىمۇ، ئۇنى كۈتكىن؛
چۈنكى ئۇ جەزمەن يېتىپ كېلىدۇ، ھېچ كېچىكمەيدۇ».

تەرجىمىگە ئىزاھاتلىغىنىمىزدەك، سۆزمۇسۆز ئېيتقاندا: «ئۇ ئادەملەرگە ئاخىرەتنى تەلپۈندۈرىدۇ» دېگەن ئىبارە: «ئۇ ئاخىرەتكە قاراپ ھاسىراپ نەپەس ئالىدۇ» دەپ ئىپادىلىنىدۇ.

«كۆرۈنگەن ئالامەت كەلگۈسىدىكى بېكىتىلگەن بىر ۋاقىت ئۈچۈن»

ـ ئاموس پەيغەمبەر خۇدانىڭ غەزىپىنىڭ ئىسرائىلغا چۈشۈرىدىغان ئاپەتلىرى توغرۇلۇق ئىككى «ئالامەت كۆرۈنۈش»نى كۆرگەن ۋە بۇ كۆرۈنۈشتىكى ئاپەتلەر ئەمەلگە ئاشۇرۇلمىسۇن دەپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن خۇدا ئۇنىڭغا «بۇ ئاپەتلەر چۈشمەيدۇ» دەپ ۋەدە بەرگەنىدى. بىراق هاباككۇك كۆرگەن بۇ ئالامەت كۆرۈنۈش «كەلگۈسىدىكى بېكىتىلگەن بىر ۋاقىت ئۈچۈن» بولغان ـ ئىنسان بالىسىنىڭ ھېچقانداق دۇئاسى ئۇنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ.

ھازىر خۇدانىڭ جاۋابىنىڭ بىرىنچى قىسمى، تۆۋەندىكى بۈيۈك ھەقىقەت بېرىلىدۇ:

ـ

(4:2) «قارا، تەكەببۇرلىشىپ كەتكۈچىنى!
ئۇنىڭ قەلبى ئۆز ئىچىدە تۈز ئەمەس؛
بىراق ھەققانىي ئادەم ئۆز ئېتىقاد-سادىقلىقى بىلەن ھايات ياشايدۇ».

بۇ بايانىنىڭ بىرىنچى قىسمى بىزگە ئۇقتۇرىدۇكى، ھەرقانداق ئادەم تەكەببۇر بولسا، دەل شۇ سەۋەبتىن دۇرۇس، تۈز ياشىيالمايدۇ. ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقى ھەممىگە بولغان كۆزقارىشىنى بۇرمىلايدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ روھىي جەھەتتە ئۆلۈك ئادەم، چۈنكى پەقەت «ئېتىقاد-ساداقەتلىكى» بار ئادەم ھاياتتۇر. بۇنداق ئېتىقاد خۇدانى توختاۋسىز چىڭ تۇتىدىغان ئاكتىپ ئېتىقادتۇر. بۇنداق ئېتىقاد بولمىسا «ھايات ياشاش» دەرۋەقە مۇمكىن ئەمەس. خۇداغا ئىشەنگۈچى ھەربىر ئادەم شۈبھىسىزكى، قايسىبىر سىناقلارغا، چۈشەندۈرۈشكە كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارغا، ھەرقانداق مەنتىقىغە ياتمايدىغان ئىشلارغا، ئۆزاققا ھەل بولمىغان مەسىلىلەرگە ئۇچرىماي قالمايدۇ. شۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى، ۋاقىت ئۆتكەنسېرى ھەقىقىي ئېتىقادلىق ئادەم ئۈچۈن جاۋاب تېپىلمايدىغان سوئاللار ئازايماستىن، بەلكى كۆپىيىپ كېتىدۇ؛ بىراق شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئىمان-ئىشەنچىمىزگە قارىغاندا، خۇدانىڭ ئەمەللىرىدىن ۋە بىزگە يېقىن تۇرغىنىدىن بىشەممىزدىن ئۆتىدىغىنىمۇ كۆپىيىدۇ. روسۇل پاۋلۇسنىڭ: «بىز ئىمان-ئىشەنچ بىلەن ماڭىمىز، كۆرۈش سېزىمىمىز بىلەن ئەمەس»

دېگىنىدەك («2كور.» 7:5)، خۇدا: – «مەن سېنىڭ نېمە قىلغۇاتقانلىقىڭنى، ئۇنى قانداق قىلغۇاتقانلىقىڭنى ھەم سېنىڭ مەقسەتلىرىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ھېچ چۈشەنمەيمەن؛ بىراق بارلىق سوئاللىرىمنى «تەكچە ئۈستىگە» قويۇپ قويىمەن، سېنىڭ يوللىرىڭ ئەڭ ئەلا، سەن ئەڭ مېھرىبان دەپ ئىشىنىمەن» دېگەندەك بىر جاۋابنى ھاباككۇكتىن كۈتكەن (ھاباككۇك دەرۋەقە 3-بابتا مۇشۇنداق بىر جاۋاب بېرىدۇ).

ھازىر خۇدا جاۋابىنىڭ ئىككىنچى قىسمىغا ئۆتىدۇ؛ ئەمەلىيەتتە ئۇ بابىلنى جازالىماقچى؛ قىيامەت كۈنىدىلا ئەمەس، بەلكى شۇ زاماندىمۇ ئۇنى دەل ئۇنىڭ ئۆز جاھانگىرلىكى تۈپەيلىدىن بولغان دۈشمەنلىرى ئارقىلىق جازالايدۇ.

5-ئايەت بىزگە خەۋەرلەندۈرىدۇكى، «ھاراق ئۇنىڭغا (بابىل پادىشاھىغا) ساتقۇنلۇق قىلىدۇ»؛ ۋە شۇنداقلا ئۇنىڭ تەكەببۇرلۇقى ئۆزىدە «ھەممىدىن ئۇلۇغ ئىكەنلىكىمنى ئىسپاتلىشىم كېرەك» دېگەندەك نىشاننى ھاسىل قىلىپ، ئۆزىنى جىم تۇرغۇزماي ئىنتايىن ئۇرۇشپەرەس قىلىدۇ. بۇ ئىشنىڭ ئۆزى بىر لەنەتلىكتۇر. ئۆزىنىڭ ئۆز ئائىلىسىدىكىلىرىدىن، ساۋاقداشلىرىدىن ياكى خىزمەتداشلىرىدىن مۇنەۋۋەر ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن تىنىمسىز ئىنتىلىشلەر قانچىلىغان كىشىلەرنىڭ قانچىلىغان يىللىرىنى ئىسراپ قىلىدۇ؟ خۇدانىڭ مۇشۇنداق ئەخمەقلىققە قىلچە كارى يوق. ئىنسانىنىڭ ئىقتىدارلىرى ئەسلى خۇدادىن كەلگەن بولۇپ، ئۇنىڭ بېكىتىشلىرى بويىچە، ھەربىرىمىزگە قانچىلىك تالانت بېرىلسۇن دېيىلگەن بولسا شۇنچىلىك بېرىلىدۇ. شۇنداق بولغاندا، بىر تالانتنى باشقا بىر تالانت بىلەن سېلىشتۇرۇشنىڭ نېمە پايدىسى؟ ــ دەل شۇنداق قىلىشنىڭ ئۆزى خۇدانىڭ شەپقىتى ھەم مېھرىبانلىقىغا ئىشەنمەسلىككە باراۋەر.

«شاراب ... ساتقۇنلۇق قىلىدۇ». كونا گرېك تارىخشۇناسلىرى كسېنوفون ۋە ھېرودىتۇسنىڭ بىزگە خەۋەرلەندۈرۈشىچە، بابىللىقلار ئۇچىغا چىققان ھاراقكەشلەر ئىدى. بۇ ئىشنىڭ ئۆزى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 539-يىلى ئۇلارنى نابۇتلۇققا ئېلىپ

بارغان. تەۋراتتىكى «دانىيال»نىڭ 5-بابىدا خاتىرىلەنگەندەك، بابىل پادىشاھى بەلشازار ۋە ئەمىرلىرى ئوردىسىدا مەست بولۇپ ئولتۇرغاندا، بابىلنىڭ سىپىلىنى قورشىۋالغان پارس ئىمپېرىيەسىنىڭ قوشۇنى قۇرۇپ كەتكەن دەريا سايلىرىدىن شەھەر ئىچىگە ئاستىرتتىن كىرىۋالغان. بابىللىقلارنىڭ مەستلىكى ئۆز كۆزىنى بۇ ئىشنى كۆرمەيدىغان قىلغانىدى. شۇ كۈنى ۋە كېيىنكى يىللاردا 6-12-ئايەتلەردە بېشارەت بېرىلگەندەك، ئۇلار ئەسلى خورلىغان ئەللەرنىڭ ئەمدى ئۇلارنى مازاق قىلىدىغان ۋە ئۆچىنى ئالىدىغان پۇرسىتى چىققانىدى. بىراق پەيغەمبەرلەرنىڭ كىتابلىرىدا كۆپ ئۇچرىغاندەك، بېشارەت تونجى ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشتىن ئاخىرقى زامانغا ئاتلاپ ئۆتىدۇ. تەۋراتتىكى «يەشايا» (13-14-باب) ۋە «يەرەمىيا» (49-50-باب) ۋە ئىنجىلدىكى «ۋەھىي» (17-18-باب) دېگەن قىسىملار بابىل شەھىرى ئاخىرقى زامانلاردا قايتىدىن قۇرۇلىدۇ، دەپ كۆرسەتكەن ئوخشايدۇ. سادام ھۈسەين ئاللىقاچان بۇ ئىشنى باشلىدى، بىراق ھازىرچە ئۇ (يېڭى بابىل) پەقەت بىر ساياھەت ئورنى، خالاس. بۇ ئاخىرقى زاماندا قۇرۇلغان ئۇلۇغ بابىل شەھىرى بىرىنچى بابىل شەھىرىگە ئوخشاش ۋەيران بولىدۇ، چۈنكى: —

«خۇددى سۇلار دېڭىزنى قاپلىغاندەك،
پۈتۈن يەر يۈزى پەرۋەردىگارنى بىلىپ-تونۇش بىلەن قاپلىنىدۇ»
(14-ئايەت).

ئاخىر بېرىپ ئىنسانىيەتنىڭ ھەربىر ماختىنىپ كەتكەنلىرى ھەممىگە قادىرنىڭ يالقۇنلىغان شان-شەرىپى ئالدىدا تۆگىشىدۇ. ھاباككۇك پەيغەمبەرنىڭ 20-ئايەتتە مۇنداق جاكارلىغانلىقى ئەجەب ئەمەس: —

(20-ئايەت) «بىراق پەرۋەردىگار ئۆز مۇقەددەس ئىبادەتخانىسىدىدۇر!
پۈتكۈل يەر يۈزى ئۇنىڭ ئالدىدا سۈكۈت قىلسۇن!»

ئىشەنگۈچىنىڭ نومۇس قىلمايدىغان نوچى، خۇداسىز ئادەملەرنىڭ كۈچلۈك بولۇپ تەختلەرگە چىقىشىدىن ئەنسىرىشىنىڭ ھاجىتى يوق. خۇدا ئەرشتىن مۇشۇ ئىشلارغا خاتىرجەملىك بىلەن قاراۋاتىدۇ ۋە ھەربىر ئىشتا ئەڭ ئاخىرقى سۆز ئۇنىڭكى بولىدۇ.

كىتاب هاباككۇكنىڭ دۇئاسى ۋە مەدھىيىسى بىلەن ئاخىرلىشىدۇ (3-باب). بىراق بۇ دۇئاسى «پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى» كۆرسەتكەن بىر ئالامەت كۆرۈنۈش بىلەن ئارىلاشقان. كۆرۈنۈشتە خۇدانىڭ بىكىتكەن ۋەكىلىنىڭ ئىنسان شەكلىدە يەر يۈزىگە خۇدانىڭ غەزەپلىك جازاسىنى ئېلىپ بېرىپ، بارلىق ئەللەرنى سوراققا تارتىشقا چۈشىدىغانلىقى كۆرۈنىدۇ. ئىنجىلدىن بىلىمىزكى، خۇدانىڭ بۇ ۋەكىلى رەب ئەيسا مەسىھتىن باشقا بىرى ئەمەس. تەۋراتتىكى «يەشايا» 63-بابتا كۆرسىتىلگەندەك دۇنياغا قايتىپ كەلگىنىدە ئۇ ئاۋۋال دەججالنىڭ ئىسرائىلنى يوقىتىشقا يىغقان قوشۇنلىرى بىلەن جەڭ قىلىشقا ئېدوم (ھازىرقى ئىئوردانىيە)دىكى بوزراھ شەھىرى ئۈستىگە چۈشىدۇ. يەشايا پەيغەمبەرنىڭ كۆرگىنى هاباككۇك كۆرگەن ئالامەت بىلەن بىر بولىدۇ: «تەڭرى تېماندىن، پاك-مۇقەددەس بولغۇچى پاران تېغىدىن كەلدى» (3:3). تېمان ۋە پاران تېغى دەل ئېدوم تەۋەسىدىكى جايلار. ئۇ ئېدومدىن ئۆتۈپ يېرۇسالېمدىكىلەرنى يېرۇسالېمنى قورشىۋالغان دۈشمەنلىرىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن «زەيتۇن تېغى»غا چۈشىدۇ («زەك.» 14-باب). بۇ ۋەقەلەرنى قىسمەن تەسۋىرلەيدىغان بېشارەتلەر هاباككۇكنىڭ دۇئا-مەدھىيە سۆزلىرى ئوتتۇرىسىدا (3-15-ئايەتلەردە) كۆرۈنىدۇ. بۇ ئايەتلەر خۇدانىڭ جاۋابىنىڭ ئۈچىنچى قىسمى بولدى؛ پۈتۈن جاھاننى سوراققا تارتقۇچى، يەنى رەب ئەيسا مەسىھنىڭ قايتا پەيدا بولۇشى بىلەن ھەربىر ئۇۋال ۋە ئادالەتسىز ئىشلار تۈزۈتۈلىدۇ ۋە تىنچ-ئىناقلىق يەر يۈزىدە تىكلىنىدۇ.

بۇ ھەم دەھشەتلىك ھەم شەرەپلىك ئالامەت كۆرۈنۈش هاباككۇكنى دەرمانسىز قالدۇرىدۇ. بىرخىل كىسەللىك ئۇنىڭ ئۇستىخانلىرى ئىچىگە كىرگەندەك (16) قىلىدۇ. بىراق نەتىجىدە هاباككۇك بېشارەتنىڭ خەۋرىنى قوبۇل قىلغان بارلىق ئىشەنگۈچىلەر بىلەن بىللە، ئۆزىنى خۇدانىڭ كۈيۈمچانلىقىغا سەۋر-تاقەت بىلەن تاپشۇرالايدىغان بولدى. ھەتتا بابىللىقلار تاجاۋۇز قىلغان كۈندەك ۋاقىتلاردىمۇ بېشارەتنى قوبۇل قىلغۇچىلار تېخىمۇ خاتىرجەملىككە ئىگە بولۇپ ئۆز خۇداسىدىن شادلىنىدۇ: —

«چۈنكى ئەنجۈر دەرىخى چېچەكلىمىسىمۇ،
ئۈزۈم تاللىرىدا مېۋە بولمىسىمۇ،
زەيتۇن دەرىخىگە قىلغان ئەجىر يوققا چىققان بولسىمۇ،
ئېتىزلار ھېچ ئاش بەرمىگەن بولسىمۇ،

قوتاندىن قوي پادىسى ئۈزۈلگەن بولسىمۇ،
ئېغىلدا كالا پادىسى يوق بولسىمۇ،
مەن ھامان پەرۋەردىگاردىن شادلىنىمەن،
ماڭا نىجاتىمنى بەرگۈچى خۇدايىمدىن شادلىنىقتا چۆمۈلىمەن
پەرۋەردىگار، رەب، مېنىڭ كۈچ-قۇدرىتىمدۇر؛
ئۇ مېنىڭ پۇتلىرىمنى كېيىكنىڭكىدەك قىلىدۇ؛
ئۇ مېنى يۇقىرى جايلىرىمغا ماڭغۇزىدۇ!»
(3:17-19)

تەڭرى تېغى ئۇستىدىن يۇگۇرۇپ ئۆتۈۋاتقان ياۋايى قويلارنى كۆرگەن ھەرقايسى كىشى بۇ مەنزىرىنى چۈشىنىدۇ. قويلار خۇددى بىمالال ھالدا بىر خەتەرلىك چوققىدىن باشقا بىر خەتەرلىك چوققىغا سەكرەپ ئاققان سۇدەك ئۆتىدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلچە ئىككىلەنمەي، قىلچە ئارسالدى بولماي، ئەپلىك، يارىشىملىق مېڭىشلىرىنىڭ قاپىيىسى دەل جايىغا چۈشكەن، رىتىمى يېقىملىق بىر شېئىر دېگىلى بولىدۇ. دەل شۇنىڭدەك خۇدا شۇ تەرىقىدە ئىمان-ئىشەنچى بار ئادەمنىڭ ھاياتىدا ئۇلۇغلىنىدۇ.

شۇڭا بىز ھاباككۇكنىڭ دەردلىك داد-پەريادىدىن ئۆگىنىمىزكى: —

(1) ئىمان-ئىشەنچ بىلەن ھايات ياشايدىغان ھەققانىي ئادەم خۇدانىڭ ئىشىنى قىلىدىغان يولنى قوبۇل قىلىدۇ.

(2) خۇدا پات-پات بەزى ئەللەرنى ياكى شەخسلەرنى ئۇلارنىڭ ئەخمەقلىقى بىلەن جازالايدۇ. بارلىق گۇناھ ئاخىر بېرىپ ئۆز-ئۆزىنى يوقىتىدىغان بىر نەرسىدىن ئىبارەتتۇر.

(3) ئاخىرىدا بۇ ئالەمدىكى بارلىق ئادالەتسىزلىكلەر، ئۇۋال ئىشلار مەسىھ-قۇتقۇزغۇچى بۇ دۇنياغا قايتىپ كەلگەندە ئوڭشىلىدۇ.

ھەمدۇسانا!

ئامىن!